

OPERAPROJECT IN ZAANSTREEK

Leerlingen met vertrouwen de agora laten oversteken

Alle 25 basisscholen, 700 medewerkers en 7000 leerlingen van Stichting Agora doen eraan mee: het project Opera aan de Zaan. Grotendeels zonder subsidie, maar met inzet van De Nationale Opera. Een schooljaar vol zanglessen, rondleidingen en voorstellingen.

TEKST LISETTE BLANKESTIJN

“Hé, dat nepbloed is van hetzelfde spul als de antislipzool onder mijn sokken!” De leerlingen van groep 7 en 8 van cbs de Korenaar uit Oostzaan kijken hun ogen uit tijdens hun rondleiding in het theater Nationale Opera & Ballet (het huis van De Nationale Opera en van Het Nationaal Ballet) in hartje Amsterdam. Net als alle andere bovenbouwleerlingen van de Agora-scholen mogen ze een kijkje achter de schermen nemen. Rondleider Paul Holterman neemt hen mee langs allerlei afdelingen: van het kostuumatelier en de decorbouw tot de cockpit van de voorstellingsleider (‘de belangrijkste plek in het theater’). Ook de rekwisieten zijn zeer interessant. Zoals het babybeeldje in de vitrine.

Leerlingen van groep 7 en 8 van Agora-school cbs de Korenaar kijken hun ogen uit tijdens een rondleiding in het theater Nationale Opera & Ballet. Foto: Fred van Diem

“Wat zien jullie?”, vraagt Paul Holterman. “Ik zie een naakt kind dat duidelijk een jongetje is”, antwoord een leerling. Klopt als een bus. “Het is een beeld van Jezus. Het moest tijdens de voorstelling op het toneel kapot vallen, daarom maakten we voor elke dag een nieuw beeld, met een mal. Het was van suiker, anders zouden de zangers in de scherven trappen.” De kinderen hangen aan Holtermans lippen.

Elitaire volkskunst In opera komen meerdere (kunst) disciplines samen. Dat was een van de redenen waarom Stichting Agora dit schooljaar voor het thema opera koos, vertelt bestuurder Rien Spies. “Naast muziek, zang en theater komen er beeldende kunst en filosofie bij kijken, en religie, oude verhalen, techniek, grime, plannen, regisseren, marketing, noem maar op. Een verademing voor onze leerlingen om dat samen te beleven. De kennismaking met opera biedt hen een unieke kans om de eigen talenten te ontdekken, in te zetten en zich breder te vormen. Veel mensen vinden opera niet zo’n toegankelijke kunstvorm; het lijkt elitekunst. Maar opera is oorspronkelijk een brede volkskunst. En al zou het elitair zijn, dan is dat nog geen reden om het weg te stoppen. We kiezen juist voor een kunstvorm waarmee de meeste kinderen uit de Zaanstreek anders niet in aanraking zouden komen.”

“In welke stad ter wereld je ook bent, in welke tijd ook, je zult altijd tempels, stadions, theaters en scholen tegenkomen. Wat er in deze gebouwen gebeurt kan verschillen per tijdperk, maar de gebouwen zullen er zijn, fraai gegroepeerd rond het centrale plein van de stad: de agora.” Uit: De Zaanse Agora, Peter Henk Steenhuis, ISVW uitgevers, 2015

Wodka De kinderen uit groep 7 en 8 vervolgen hun ontdekkingstocht door het theater. “Adem inhouden als jullie langs de rekken met kostuums lopen, anders worden jullie dronken! De operazangers moeten ze elke avond aan en er is geen tijd om ze tussendoor naar de stomerij te brengen. Daarom spuiten we ze na de voorstelling in met wodka, om de bacteriën te doden.” Ook interessant: de pruikenafdeling. Holterman: “De mensen van kap en grime wassen de pruiken en brengen de kapsels in model. Ze zijn van echt haar. Als je van je haar af wilt, verkoop het dan aan ons!” Dat idee spreekt duidelijk aan. Afhankelijk van wat je ervoor krijgt, natuurlijk. Na een kijkje in de zaal, waar een lichtrepetitie plaatsvindt, gaan de leerlingen weer in de bus, terug naar Oostzaan. Later dit schooljaar komen ze terug, als ze met alle groepen 6, 7 en 8 de jeugd-opera ‘Hondenhartje’ mogen zien. De leerlingen waren erg onder de indruk, vertelt hun leerkracht Tessa Pijl na de rondleiding. “Ze realiseerden zich hoe bijzonder het was dat ze achter de schermen mochten kijken. We blijven dit jaar met het thema bezig: groep 7/8 krijgt gastlessen zang vanuit Nationale Opera & Ballet en deze monden uit in een operavoorstelling die ze gaan opvoeren.”

Uit eigen middelen Afgezien van wat kleine subsidies betaalt Agora het operaproject uit eigen middelen, vertelt bestuurder Spies. “We hebben alle mogelijke subsidiekanalen aangeboord. De reacties waren enthousiast, maar onze plannen pasten niet in de subsidiekaders. Maar dankzij de mankracht die Nationale Opera & Ballet levert, vallen de kosten mee. Omgerekend per kind is een schoolreis duurder.”

Nationale Opera & Ballet levert dus een flinke bijdrage. Hoofd Educatie Mechteld van Gestel: “We hechten er veel waarde aan nieuwe generaties bij de kunstvorm opera te betrekken. Niet alleen omdat op jonge leeftijd de basis voor de culturele ontwikkeling wordt gelegd, maar ook omdat de persoonlijke ontwikkeling van ieder kind er zoveel baat bij heeft.”

Kleuteropera Ondertussen verzamelen zich 20 kilometer verderop, pal achter knooppunt Zaandam, tientallen ouders in de aula van icbs De Windroos. Zij maken zich op voor de mini-opera van hun kinderen in groep 1/2. Een optreden zonder houvast van tekst is lastig voor kleuters, daarom schreef leerkracht Monique Mol een musicalachtige opera: ‘Roodkapje in de herfst’. Voor alle kinderen is er een rol, want op het podium zijn ook eekhoorns, jagers,

herfstbomen en regentkokers nodig. Net als de bovenbouwgroepen maken de kleuters kennis met allerlei aspecten van muziektheater. Ze zingen, dansen, maken herfstgeluiden, knutselden het decor, de mutsen en kostuums.

“Naast het vaste aanbod van het operaproject, vullen alle scholen zelf in wat ze verder willen doen”, vertelt directeur Bernadette von den Benken van De Windroos na afloop. “Onze onderbouwleerkrachten hebben deze herfstopera zelf opgezet. We kijken per groep wat we aanbieden. Groep 4 kreeg een balletworkshop, want daar hebben we een ouder met een balletachtergrond. Erg leuk! Dit soort kunst leeft niet in deze wijk, maar zo kunnen kinderen er toch mee kennismaken. En hun ouders ook: zij zingen in een koor met de leerkrachten dat optreedt tijdens de grande finale aan het eind van het schooljaar op het Hembrugterrein in Zaandam. Aanvankelijk kostte het wat moeite om haar team warm te krijgen voor het operaproject, vertelt Von den Benken. “Het komt toch bovenop het normale programma. Maar nadat de leerkrachten in de studieweek een zangworkshop en een rondleiding kregen, waren ze om. Dit is pas mijn tweede jaar op deze school, maar muziek en theater staan hoog op mijn lijstje. Niet alleen voor dit project, maar ook daarna. Ik zie nu meer ruimte binnen de school om hier

Kleuters van Agora-school de Windroos voeren de mini-opera 'Roodkapje in de herfst' op, geschreven door een leerkracht. Ze zingen, dansen, maken herfstgeluiden, knutselden het decor, de mutsen en kostuums. Foto: Michel Satoer

gericht aan te werken. Het niveaoverschil binnen het team is wel groot. Het maakt nogal uit of je bladmuziek kunt lezen of niet. Ik wil voor komend schooljaar de subsidie Impuls muziekonderwijs aanvragen. Dan gaan we samenwerken met de Zaanse amateurkunstorganisatie Fluxus om het muziekonderwijs binnen De Windroos verder te ontwikkelen.”

Draagvlak Bestuurder Spies vindt het belangrijk dat de hele organisatie enthousiast is over het project. “De schoolleiders zijn onze belangrijkste schakels. Het bestuur zet de koers uit, maar zij moeten het onderwijskundig inrichten en hun team meekrijgen. Als je als bestuur een projectteam een PowerPointpresentatie laat houden, krijg je geen draagvlak. Daarom hebben we tijdens een vergadering met onze schoolleiders medewerking van De Nationale Opera gevraagd. De directeuren keken verbaasd op toen er een piano werd binnengereden en twee operazangeressen een prachtige aria begonnen te zingen! Iedereen zat met tranen in de ogen. Draagvlak krijgen werd hiermee eenvoudig, want ze waren in hun hart geraakt. Na dit operajaar hebben we op al onze scholen een flinke slag gemaakt met ons muziekonderwijs. Daar bouwen we daarna op verder. Kinderen hebben meer muziek nodig voor de ontwikkeling van hun brein, weten we onder andere door neuropsycholoog Erik Scherder.”

Bildungsmodel Het operaproject past ook naadloos in het bildungsagoramodel, “het *leitmotiv* in ons meerjarenbeleidsplan”, vertelt Spies. “De agora was in de Griekse Oudheid het centrale plein waar het maatschappelijk leven zich afspeelde en waar mensen elkaar troffen om te praten over het leven. Denker des Vaderlands René Gude onderscheidde in zijn agoramodel onder meer vier oefensferen rondom dat plein: religie, sport, kunst en filosofie & wetenschap. Wij willen onze leerlingen met al deze sferen vertrouwd maken, zodat deze een plek krijgen in hun leven en ze met vertrouwen de agora durven over te steken.” Dit jaar kozen we voor kunst, maar het kan volgend jaar best een andere oefensfeer zijn.”

Enkele Agora-directeuren volgden de Leergang Bildung voor schoolleiders bij het AVS Centrum Educatief Leiderschap. Spies: “Als zij me vragen hoe hun leerkrachten dit in het lesprogramma kunnen verwerken zeg ik: liever een goede muzikles dan een goede rekenles.” Ook hij ziet een niveaoverschil tussen de leraren. “De eruditie loopt enorm uiteen. Een leraar moet op niveau zijn, beseffen hoe belangrijk hij is om kinderen uit te dagen tot volwassen worden, zoals onderwijspedagoog Biesta het formuleert. Leraarschap gaat om het overbrengen van vonken op leerlingen. Om dat te kunnen, moet je met hart en ziel leraar zijn.” |

Meer weten?

www.agora.nu/onderwijs/Paginas/Opera-aan-de-Zaan.aspx
www.avs.nl/cel/bildung